

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Työkokeilun hyödyt yhteiskunnalle ylittävät selvästi sen aiheuttamat kustannukset ja tätä kannattaa ehdottomasti jatkaa. Samoin kuntien työtoimintojen jatko lakimuutoksen myötä turvattava.

TyPo hankkeiden tulevaisuus; esityksessä hankkeiden tulokset nähtiin osin riittämättöminä, mutta tunnustettiin niiden asiakasta huomattavasti TE-palveluja paremmin tukeva tuki- ja ohjauspalvelu jonka tulisi olla myös yksi tavoite. Hankkeiden vaatimuksia tullaan tarkastelemaan tulevaisuudessa tarkemmin, tässä kuitenkin huomio kiinnittyy asiakaskuntaan, maantieteellisesti asiakaskunnassa voi olla suurta eroa koulutustason ja äidinkielen suhteen, joka asettaa hankkeet myös eri asemaan. Hankkeille asetettavia vaatimuksia tulisi tarkastella voimakkaammin muiden tulosten, kuin yksinomaan avoimille työmarkkinoille työllistymisen kautta.

Alle 80 % työaikaa tekevän työnhakuvelvoitetta tulisi tarkastella uudelleen. Osa-aikatyö on yksi työn tekemisen muoto joka sopii eri työntekijäryhmille kokoaikatyötä paremmin.

Työnhakuvelvoiteprosentin lasku vahvistaisi työntekijän motivaatiota ottaa vastaan myös osa-aikatyötä, ilman pelkoa riittämättömästä työnhakuvelvoitteen täytöstä. Kahden osa-aikatyön yhdistäminen voi olla myös suuri haaste työntekijälle työajoista-, ja työn fyysisestä sijainnista riippuen.

TE-toimistoiden henkilökuntamäärä kasvoi vuodesta 2020 vuoteen 2021 308 henkilöllä. Tämä on määrällisesti erittäin vähän huomioiden uusi asiakaspalvelumalli, joka työllistää henkilökuntaa selkeästi enemmän entiseen toimintatapaan verrattuna. Esityksessä vaaditaan 2023 mennessä tarkastelua monelta osin lain toimivuudesta, ja tärkeää olisi kiinnittää huomiota myös henkilöstön riittävyteen asiakasmääriin per työntekijä nähden.

Uudistuksen onnistumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että uudistuksen rahoitus ja resurssointi ovat uudistuksen tavoitteisiin nähden riittävät.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen olla oikeasuhtaista ja siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien asiakaslähtöisiä ja selkeitä palvelukokonaisuuksia.

Tavoitteet on tiivistetty hyvin suppeaan kappaleeseen. Palkkatuki uudistuksen myötä palkkatuen määrä tulee vähenemään, miten se kompensoituu tavoitteissa, ei selviä lainkaan. Osa-aikatyötä ei myöskään tunnisteta nykytilassa positiivisella tavalla lainkaan, vaan nykytila ja tavoite antaisivat ymmärtää, että ainoa tavoiteltava asia jokaisen työkykyisen kohdalla on 100% kokoaikatyö. Työmarkkinoilla on paljon henkilöstöä jolle osa-aikatyö sopii elämäntilanteen-, terveydentilan-, tai oman tahdon vuoksi kokoaikatyötä paremmin. Ruotsissa osa-aikatyön määrä on selvästi Suomen korkeampi, kuten myös yli 55-vuotiaiden miesten työllisyys. Tämä osa-alue tulisi tunnistaa myös Suomessa, sillä se onnistuessaan olisi yksi työllisyyttä nostava tekijä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Järjestämisvastuun lähtökohtana tulisi olla mahdollisuus hyödyntää työllisyyden hoitamisessa kuntien vastuulla jo nykyisin olevien tehtävien tuomaa lisäarvoa. Esimerkiksi koulutuksen yhteys työvoimapalveluihin jää ehdotuksessa käytännössä vaille merkitystä. Järjestämisvastuu tulisi olla jokaisella kunnalla ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät.

Perustettavat työllisyysalueet tulevat käsittämään useita pieniä kuntia, joissa välimatkat voivat olla hyvinkin pitkiä. Ajateltu malli toiminee alueilla, joissa on käytettävissä julkinen liikenne ja työpaikkoja on laajasti tarjolla eri kuntien alueilla. Muuttotappiokunnissa pelkona on, että kunnat joutuvat tyytymään suurempien kuntien heille tarjoamaan palvelupakettiin, joka tarkoittaa, että työttömälle annettavat palvelut sijaitsevat kymmenien-, jopa satojen kilometrien päässä toisen kunnan alueella, kuten myös tarjottavat työpaikat.

Työkokeilun keston lyhentäminen 12 kuukaudesta 6 kuukauteen tulee aiheuttamaan eri kunnille- ja järjestöille suuria haasteita. Vaikeasti työllistettävien kohdalla 12 kuukauden työkokeilu voi olla erittäin tarpeellinen, sillä ensimmäiset kuukaudet voivat selvittää yksin henkilön työssä jaksamista ja varsinainen ammatillinen tarkastelu ja kehitys tapahtuvat vasta myöhemmässä vaiheessa työkokeilua. Tavoitteeksi on kirjattu, ettei työkokeilussa olevilla korvattaisi palkkatuella olevia työntekijöitä. Kuitenkin samaan aikaan kierroksella on lakimuutos jossa palkkatuen määrä ja kesto tullaan lyhentämään, joten yhdessä nämä luovat vahvasti heikentävän kentän nykyisiin palveluihin ja toimiin verraten

Palveluiden rahoituksen määräytyminen suhteessa 70% (18-64 vuotiaat) ja 30% (työttömät, laaja käsite) sekä työttömyysturvaetuuksien kompensointi määräytyminen kunnille poikkeileikkaustilanteen mukaisesti ilman uudelleentarkastelun mahdollisuutta vaatii muutoksia. Työttömyysturvaetuuksien kompensointi tulisi tarkastella määräjain, sillä esitetty malli on voimakkaasti suhdanneriippuvainen. Lisäksi pitäisimme perusteltuna, että työkäiseen väestöön painottuvaa palveluiden rahoitusmallia tarkastellaan uudelleen. Malli on alueellisesti epätasa-arvoistava ja suosii erityisesti etelän väkirikkaita kaupunkeja. Esitämme Kuntaliiton tavoin, että rahoitus määräytyisi suhteessa 50% - 18-64 vuotiaat ja 50% - työttömien määrä. Tämä pienentäisi kuntien taloudellista riskiä muutostilanteissa ja työttömyyteen osittain perustuva rahoitus olisi looginen, sillä se seuraa tarvetta.

Hyvinvointialueiden rooli, vastuu ja kannusteet suhteessa kuntiin on selkeytettävä: myös hyvinvointialueilla tulee olla vastuuta pitkään työttöminä olleiden kustannuksista, kuten osa työttömyysturvan perusosasta pitkäaikaistyöttömiä koskien. Hyvinvointialueilta puuttuvat taloudelliset ja lainsäädännölliset kannustimet edistää sosiaali- ja terveyspalveluja saavan työttömän parempaa pääsyä työmarkkinoille.

Työllistämistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminta

Lakiehdotuksessa toimijoina mainitaan työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja KELA. Toimijoiden joukossa ei ole mainittu kuntaa. Nähdäksemme kunnan lisääminen lakiin olisi perusteltua, sillä muutoin palveluita voi olla vaikea sovittaa yhteen kunnan muiden toimintojen kanssa tietosuojan tullessa esteeksi.

Palkkatuen osalta yhdyimme Kuntaliiton lausuntoon ja aiemmin sanottuun.

Kunta pitää lisätä monialaisen yhteistoimintamallin toimijoihin. Näin turvattaisiin esityksen tavoitteet asiakkaan palveluiden yhteensovittamisesta kuntaekosysteemin kanssa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Vaikutukset kunta talouteen

Kuntien taloudelliset vastuut lisääntyvät merkittävästi muun muassa kannustavan rahoitusmallin johdosta. Esitetyn uudistuksen rahoitusmalliin liittyy merkittävä riski kunnan talouden tasapainolle. Kompensaatio ja tasausmenettelyn määrittäminen poikkileikkaustilanteessa heikentää sellaisten kuntien talouden tasapainoa, joissa on jo ennestään suuri rakenteellinen työttömyys ja joissa pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisu työllistämistoimilla on epätodennäköistä. Lisäksi esityksen kuntakohtainen kustannusten nykytila on muodostettu laskennallisesti, koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä kuntakohtaisesti

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Ei kommentoitavaa.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Järjestämisvastuun siirtäminen on koko hankkeen tärkein ja kannatettavin muutos. Järjestämisvastuun siirtäminen paikallistasolla mahdollistaa TE-palvelujen integroimisen muihin kunnan tehtäviin. Hyöty tulee myös sitä kautta, että kunnissa on paikallistuntemusta ja tunnetaan alueen työnhakijat, yritykset työvoimaa tarvitsevat.

Tätä hyötyä kuitenkin osittain vesittää yksioikoinen 20 000 henkilön työvoimamäärän vaatimus. Pienen kunnan näkökulmasta mikään ei välttämättä muutu, eikä tosiasiaassa järjestämisvastuu siirry kunnille, mutta rahoitusvastuu kyllä. Mistään aineistosta ei löydy tukea sille, miksi työvoimapohja pitäisi olla juuri 20 000 henkilöä. Ainoa peruste on palvelujen saaminen ns. isommille hartioille ja mahdollisesti yhtenäisten työssäkäyntialueiden hyödyntäminen.

Etelä-Karjalassa vain yksi kunta I. Lappeenranta täyttää työvoimamäärän vaatimuksen. Täällä onkin linjattu jo aiemmin, että viedään eteenpäin maakunnallista mallia. Maakunnassa on ollut jo perinteisesti aktiivista maakunnallista yhteistoimintaa, mikä vahvistuu uudistuksen myötä.

Järjestämisvastuun siirron ohella on myös huolehdittava siitä, että kuntien saama rahoitus on riittävää. Kuntaliitto mm. esittää, että laajan työttömyyden painoarvoa korotetaan, joka paremmin huomioisi suhdannevaihteluiden aiheuttamaa työttömyyttä ja niiden tuomia riskejä.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Valvonnan ja ohjauksen kannalta järjestämisvastuun ja rahoituksen eriytyminen voi olla ongelmallista. Esimerkiksi mikä taho kantaa vastuun palvelujen saatavuudessa esiintyvistä mahdollisista ongelmista? Toisin sanoen vastuiden eriytyminen voi johtaa valvontaan liittyvien tehtävien monimutkaistumiseen.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Palveluprosessi on kannatettava ja prosessi sisältöineen on kuvattu yllättävänkin yksityiskohtaisesti esitysluonnoksessa.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Tavoitteet työnvälitykselle ovat perustellut ja niitä edistää työnhakijalle esitetty työnhakuvelvollisuus.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Palvelut ovat hyvin kuvattu esityksessä.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Hyväksyttävissä.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Hyväksyttävissä.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Hyväksyttävissä.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Hyväksyttävissä.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Hyväksyttävissä.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

Työllistämisvelvoite Velvoitetyön järjestämisestä aiheutuviin palkkakustannuksiin ei maksettaisi erikseen palkkatukea. Kunnalle maksettaisiin työvoimapalveluiden järjestämiseen valtionosuutta, josta säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa. Valtionosuuteen luettaisiin mukaan velvoitetyöstä aiheutuvat palkkakustannukset palkkatuen määrää vastaavalta osin. Tämä tarkoittaisi sitä, että 50 prosenttia työllistetyistä aiheutuvista 10 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista olisi mukana valtionosuuden kustannuspohjassa.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Vastuut henkilötietojen käsittelystä eri toimintamalleissa jäävät epäselviksi. Sinänsä asiakastiedot, tietovarannot ym. ovat kuvattu kattavasti.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Palvelualustan kaltainen avoin palvelu on erittäin hyvä uudistus.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

Ei huomautettavaa.

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

Ei huomautettavaa.

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

Hyväksyttävissä.

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymiskelijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti, mikä on erittäin kannatettava pohja rahoitusmallille. Kuntaliiton näkemys, että siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta on kannatettava.

Muista osin yhdymme Kuntaliiton näkemykseen asiassa.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**

- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-
**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-
**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-
**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-
Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-
**Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta**

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
**Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Asiakkuuden perusteena oleva palvelutarve on perusteltua.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Kuuramaa Kari
Taipalsaaren kunta

Ruokoniemi Hanna
Taipalsaaren kunta